

LPK pasiūlymai XVIII-osios Vyriausybės 2020-2024 metų programai

Lietuvos
pramonininkų
konfederacija

Vilnius, 2020 m. lapkritis

Lietuvos pramonininkų konfederacija (LPK) yra valstybės socialinis ekonominis partneris kartu kuriantis tvarią, konkurencingą ir inovacijoms palankią verslo aplinką.

LPK būdama skėtinė nepriklausoma, nepolitinė, skaidriai verslo interesus Lietuvoje ir užsienyje atstovaujanti organizacija, vienija 51 šakinę ir 5 regionines asociacijas visose lietuvišką produkciją gaminančiose pagrindinėse pramonės šakose. Konfederacijai taip pat priklauso moksliniai tiriamieji institutai, mokymo įstaigos.

LPK nariai apima pagrindinius Lietuvos gamybos sektorius, kurie prie Lietuvos ekonomikos prisideda sudarydami 22 proc. Lietuvos BVP. LPK narės gamybos įmonės pagamina 83 proc. visos Lietuvos eksporto produkcijos.

Konkurencinga ekonomika – svarbiausias valstybės prioritetas

Todėl siūlome:

- **Spręsti struktūrines Lietuvos ekonomikos ir verslo aplinkos problemas**, susijusias su neproporcingai dideliu darbo jėgos apmokestinimu ir biurokratinės naštos mažinimu, mokesčių administravimo supaprastinimu.
- **Šalyje kurti tvarią ekonomiką, perorientuoti pramonę į žiedinę**, skatinant pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą.
- **Sumaniai panaudoti Europos atsigavimo fondo, 2021–2027 m. ES fondų investicijų lėšas**

Ekonomikos augimo skatinimui:

- o **per šalies įvaizdžio stiprinimą**, patrauklumo investicijoms kūrimą, darbo vietų transformaciją, regionų atskirties mažinimo priemonių įgyvendinimą.
- o **sudarant sąlygas pramonės įmonėms stiprinti konkurencingumą**, technologškai augti bei stiprėti.
- o **sudarant konkrečių veiksmų planą iki 2030 metų**, skirtą suderintam ES pramonės politikos strategijos įgyvendinimui Lietuvoje.
- o **NPP plane įtvirtinti Lietuvos siekį transformuoti pramonę į aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų pramonę** – tam sukuriant paskatų sistemą skatinančią (i) skaitmeninimą ir (ii) klimato kaitą mažinančių bei stabdančių technologijų integraciją įmonėse, (iii) aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų kūrimą ir (iv) atsinaujinančių energijos išteklių vystymą bei jų plataus masto panaudojimą visuose ūkio sektoriuose.
- **Inovacijos turi būti aiškus naujosios Vyriausybės programos prioritetas** – biudžetas 2021-2027 m. laikotarpiui mokslo, technologijų ir inovacijų sritims turėtų būti padidintas tiek, kad šalies mokslininkai ir novatoriai galėtų lygiavertėmis sąlygomis dalyvauti ES programose.

Demografija ir migracija

---

1. **Deleguoti vienai konkrečiai institucijai migracijos ir demografijos politikos formavimą** ir su tuo susijusių programų įgyvendinimą.
2. Siekti, kad **užimtumo išsaugojimas, perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas** taptų Užimtumo tarnybos prioritetu.
3. **Optimizuoti valstybės užimtumo ir perkvalifikavimo sistemas**, visus resursus ir atsakomybę už strategijos formavimą ir jos įgyvendinimą deleguoti Užimtumo tarnybai.
4. **Didinti bendrus imigracijos srautus**, kompensuojant nuolatinį bendrą gyventojų skaičiaus ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus sumažėjimą.
5. **Užtikrinti teigiamą migracijos saldo** (+11 tūkst. ar daugiau), kad nuo 2025 m. pradėtų augti bendras gyventojų skaičius.
6. **Sudaryti supaprastintas sąlygas atvykti į Lietuvą kvalifikuotiems specialistams** ir įsidarbinti tose srityse, kuriose Lietuvoje yra darbuotojų trūkumas.

Mokestinė aplinka

---

7. **Užtikrinti verslo įmonių prieigą prie finansų**: prieigą prie privačių, draudimo, rizikos kapitalo ar privačių pensijų fondų, Europos investicijų banko, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko bei leidžiant žaliąsias obligacijas.
8. **Ženkliai mažinti biurokratinę naštą, mokesčių sistemos naštą ir padidinti įmonėms finansavimo galimybes**, mažinant nustatytus finansavimo reikalavimus ir esamas dideles finansavimo gavimo sąnaudas (palūkanų normas, garantijų mokesčius, administracines sąnaudas).
9. **Pelno mokesčio įstatyme įtvirtinti 0 proc. tarifą reinvestuojamam pelnui**. Toks tarifas paskatintų įmones investuoti į modernesnes gamybos technologijas, todėl padidėtų įmonių technologinė parengtis, augtų įmonių gebėjimas gaminti aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų produkciją, didėtų konkurencingumas bei gebėjimas integruotis į ES strategines vertės grandines, pritrauktume daugiau tiesioginių užsienio investicijų (kaimyninėse šalyse sąlygos investuotojams ženkliai geresnės). Taip pat **siūlome** Pelno mokesčio įstatyme neteterminuoti 46¹ str. numatytos investicijų lengvatos, praplėsti tinkamų turto grupių sąrašą, leisti naudotis lengvata ir tais atvejais, kai įsigyjamas Lietuvos rinkai / sektoriui inovatyvus turtas, nors jis savaime nėra naujas. Taip pat suvienodinti investicinio projekto pripažinimo kriterijus (transporto priemonėms ir nekilnojamam bei kilnojamam turtui). Visa tai sukurtų mokestinę aplinką, skatinančią investicijų pritraukimą.
10. Pelno mokesčio įstatyme **atsisakyti įtvirtintos prievolės mokėti avansinį pelno mokestį**. Vykstant globaliai konkurencijai, ypatingai COVID-19 kontekste ir įmonėms besivaržant inovatyvumu ar investuojant į veiklos efektyvumą, nuolat reikalingos apyvartinės lėšos. Nėra teisinga, kad įmonės turi avansuoti valstybę ir įšaldyti dalį savo apyvartinių lėšų.
11. Siekiant mokesčių sistemos efektyvumo ir optimalaus valstybės aparato, siūlome **atsisakyti kai kurių mokesčių arba juos koreguoti**, didinant efektyvumą tų mokesčių, kurių administravimo sąnaudų ir pajamų santykis yra neadekvatus, t. y. finansinė reikšmė valstybės biudžetui nereikšminga, o mokesčio mokėtojo ir mokesčio administratoriaus laikas, skiriamas mokesčio sumokėjimui bei apskaitymui, sąlyginai didelis. Iš šiuo metu taikomų daugiau nei 20-ies mokesčių, 6-ių mokesčių (GPM, PM, PVM, akcizų, įmokų į PSD ir Garantinį fondus) pajamos visų mokestinių

pajamų struktūroje sudaro apie 95 proc. Todėl peržiūrėtinas neseniai įvestas transporto priemonių registravimo mokestis. Nors ir buvo pristatytas kaip skirtas taršai mažinti, tačiau jis niekaip nesietinas su klimato kaitos mažinimu.

12. **Būtina toliau mažinti SODROS įmokų lubas.** Suvienodinti SODROS įmokų-išmokų santykį, kadangi aukštus atlyginimus gaunantiems ir sąžiningai mokesčius mokantiems asmenims išmokų lubos yra ypatingai demoralizuojantis veiksnys. Tyrimai rodo, kad SODROS lubų kartelės mažinimas skatina tiesiogines užsienio investicijas ir didina privatų vartojimą, o tai per antrinius efektus bendrai teigiamai veikia ekonomiką.
13. Rengiant, svarstant ir priimant PSDF biudžetą nepažeisti fundamentalių teisinės valstybės principų ir teisėtų visuomenės lūkesčių, griežtai laikytis biudžeto sudarymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų bei valstybės sveikatos politiką apibrėžiančių strateginių dokumentų.
14. Atsižvelgiant į 2017 m. rugpjūčio 30 d. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V1008 patvirtintų Vaistų politikos gairių 2017-2027 metams 21 punkto nuostatas, **padidėjus 2021 m. PSDF biudžeto pajamoms, tokia pačia proporcija padidinti ir planuojamas išlaidas kompensuojamiesiems vaistams.** Šias papildomas lėšas skirti naujų inovatyvių vaistų, įrašytų į Rezervinių vaistų sąrašą, kompensavimui.
15. Parodyti politinę valią ir **imtis iniciatyvos iš esmės spręsti sveikatos apsaugos sistemos finansavimo klausimus**, įvertinti kitų ES šalių praktiką, pasiekimus ir trūkumus reglamentuojant ir įgyvendinant sveikatos priežiūros finansavimą.
16. **Supaprastinti mokesčių apskaitymo ir mokėjimo tvarką,** kur įmanoma suvienodinant bazes (pavyzdžiui, GPM, SODROS ir PSD įmokų) bei deklaravimo tvarką. Taip pat siūlome tobulinti informacines mokesčių administravimo sistemas bei supaprastinti mokesčių susigrąžinimo procedūras, mažinti mokesčių mokėjimų skaičių bei trukmę, kurie beveik nesikeičia eilę metų, kai tuo tarpu kitos šalys gerina savo mokestinę aplinką – pagal „Doing Business“ reitingą, Lietuva mokesčių mokėjimo srityje 2020 m. vis dar turi kur gerinti savo poziciją.
17. Įgyvendinti pilną visų priskaičiuotų importo mokesčių (PVM ir akcizų) administravimo perdavimą iš Lietuvos muitinės Valstybinei mokesčių inspekcijai, t. y. įskaitant atvejus kai importo mokesčiai apskaičiuojami ir reikalaujami sumokėti taikant laikino įvežimo ir kitas muitinės procedūras, o ne vien tik pagal išleidimo į laisvą apyvartą (importo) procedūrą.
18. **Panaikinti „plonosios kapitalizacijos“ taisykles**, patvirtintas Vyriausybės 2003 m. nutarimu Nr. 1575, kaip perteklines, vertinant tai, kad palūkanų atžvilgiu įsigaliojo Pelno mokesčio įstatymo 30¹ straipsnio ribojančios nuostatos, bei lieka galioti „sandorių tarp susijusių asmenų kainodaros reikalavimai“ (taisyklės).
19. **Mažinti finansinių, statistinių ataskaitų kiekį ir apimtį.** Revizuoti valstybinėms institucijoms teikiamas ataskaitas paliekant tik reikalingą nesidubliuojančią informaciją. Kad ta pati informacija nebūtų kartojama toms pačioms ir skirtingoms institucijoms. Organizuoti darbą taip, kad įkėlus keletą formų, būtų galima pasirašyti jas visas kartu – vienu pasirašymu, o ne kiekvieną atskirai. Tokiu būdu mažinti administracinę naštą verslui.
20. **Laipsniškai mažinti darbo jėgos apmokestinimą.** Supaprastinti gyventojų pajamų mokesčio skaičiavimo metodiką, kad kiekvienam darbuotojui būtų aišku kiek ir kada turi sumokėti. Šiuo metu NPD skaičiavimas atliekamas sudėtinga ir dažnai besikeičiančia formule. Be to, metų pabaigoje vyksta metinio NPD perskaičiavimai, darbuotojai metų pabaigoje sužino, jog yra skolingi tam tikrą mokesčio sumą, kuri susikaupė per visus metus.
21. **Persiderėti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasirašytose dvišalių tarpvalstybinių sutarčių dėl pajamų dvigubo apmokestinimo ir fiskalinių pažeidimų išvengimo (toliau – DAIS) 12 str. nuostatas**

taip, kad „honoraro“ sąvoka neapimtų sąvokų „gamybinis įrenginys“ ar „pramoninė įranga“ ir tokiu būdu kitose užsienio valstybėse, ypač artimiausiose kaimyninėse valstybėse, nebūtų apmokestinamos prie pajamų šaltinio Lietuvos mokesčių mokėtojų uždirbamos pajamos iš gamybinės įrangos nuomos.

22. **Keisti valstybės biudžeto planavimo principus, numatant bent trejų metų perspektyvą**, kartu panaikinti Mokesčių administravimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies išimtį – nustatyti naujus ar didinti galiojančius mokesčius su atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, t. y. apmokestinimo sąlygų keitimui griežtai taikyti bendrąjį 6 mėn. terminą, numatytą Mokesčių administravimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje.

Verslo aplinka

23. **Tobulinti viešųjų pirkimų procedūrų reglamentavimą:**
- (I) parengti tiekėjų kvalifikacinių kriterijų aprašus, individualizuojant pagal atskiras ūkio šakas. Tokiu būdu užkirsti kelią perkančių organizacijų piktnaudžiavimui ir nesąžiningai tiekėjų konkurencijai, užtikrinti pirkimų skaidrumą;
  - (II) parengti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų aprašus, individualizuojant pagal atskiras ūkio šakas. Tokiu būdu užkirsti kelią perkančių organizacijų piktnaudžiavimui ir nesąžiningai tiekėjų konkurencijai, užtikrinti pirkimų skaidrumą;
  - (III) darbų saugos reikalavimus darbų viešuosiuose pirkimuose priskirti prie tiekėjų kvalifikacijos, o ne pasiūlymų vertinimo kriterijų. Tokiu būdu skatinti sąžiningą tiekėjų konkurenciją ir darbų saugos reikalavimų laikymąsi;
  - (IV) skatinti Inovatyvius ir ikiprekybinius viešuosius pirkimus visose viešojo valdymo srityse, viešuosiuose pirkimuose mažiausios kainos metodą taikyti ne daugiau kaip 50 proc. pirkimų.
  - (V) skatinti viešųjų paslaugų perdavimą verslui.
24. **Peržiūrėti juridinių asmenų teisinių formų**, kuriomis veikia valstybė, **rūšis** ir atsisakyti tų formų, kurios sudaro sąlygas valstybei konkuruoti su privačiu verslu.
25. **Užtikrinti, kad valstybės resursai nebūtų švaistomi** valstybei tiesiogiai arba netiesiogiai (veikiant per savo kontroliuojamas įmones) investuojant į rinkas, kuriose veikia konkurencija. Valstybė ūkinėje veikloje turėtų dalyvauti tik tais atvejais, kai egzistuoja rinkos nepakankamumo situacija, o valstybės veikimas atitinkamoje situacijoje turi būti proporcingas, t. y. pasirenkant mažiausiai konkurenciją iškraipantį būdą.
26. **Tikslinti Vidaus sandorio instituto reglamentą**; Vidaus sandorių bei kainodaros privalomas viešinimas, prekių bei paslaugų įkainių viešas lyginimas su analogiškų prekių bei paslaugų konkurencingo sektoriaus kainomis.
27. **Suvienodinti valstybei ir privatiems subjektams veiklos sąlygas** (infrastruktūros plėtros „apmokestinimas“, nekilnojamojo turto mokestis, *VĮ Registrų centras* paslaugų apmokėjimas, ataskaitų skaitmeninis teikimas).
28. **Didinti valstybės centralizuoto audito galimybes savivaldybės administracijoje**, savivaldybės administravimo subjektuose ar kituose savivaldybės viešuosiuose juridiniuose asmenyse;
29. Užtikrinti, kad esminiai teisės aktų pakeitimai įsigaliotų tik po pereinamojo laikotarpio, per kurį visuomenė ir verslas spėtų pasirengti naujam reguliavimui. Apriboti valstybės institucijų galimybę verslo sąlygas reglamentuojančius teisės aktų projektus derinti skubos tvarka.

30. **Didinti teisėkūros prieinamumą visuomenei ir skatinti jos įsitraukimą.** Optimizuoti teisės aktų projektų informacinę sistemą, įdiegti skaidrią projektų sekimo bazę, atsisakyti biurokratinių trikdžių piliečiams išreikšti savo nuomonę.
31. **Nelaikyti lobistais socialinių partnerių, ir pelno nesiekiančių organizacijų** (patikslinti LR lobistinės veiklos įstatymo projektą), tokiu būdu didinti teisėkūros procesų visuomeninę kontrolę. Sudaryti sąlygas tiesioginėms konsultacijoms su potencialiais teisės aktų adresatais. Didinti asocijuotų struktūrų dalyvavimą teisėkūroje, iš anksto įvertinti numatomo teisinio reguliavimo poveikį, privalomai įtraukiant į šį procesą asocijuotas struktūras.
32. **Supaprastinti juridinio asmens likvidavimo ir išregistravimo** iš Juridinių asmenų registro **procedūrą**, tokiu būdu didinti verslo mobilumą.
33. Naudojantis gerąja ES šalių praktika gerinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą gyventojams išplečiant farmacijos specialistų funkcijas vaistinėse. Būtų sudaryta galimybė gyventojams greičiau ir lengviau gauti asmens sveikatos priežiūros paslaugas.

Verklas ir inovacijos

---

34. **Plėsti paslaugų bei procedūrų skaitmenizavimą**, įtraukiant naujas viešojo administravimo bei privataus sektoriaus sritis; finansų sektoriaus inovatyvių paslaugų teikimo skatinimas.
35. Subsidijuoti ilgo saugojimo elektroninių dokumentų saugojimą elektroniniame archyve.
36. **Įpareigoti registru tvarkytojus viešinti informaciją apie atvirus registru duomenis**, didinti valstybės registru duomenų prieinamumą bei atvirų duomenų naudojimo skaidrumą.
37. **Sudaryti sąlygas kurti privačias informacines sistemas bei joms lygiateisiai konkuruoti su valstybinės** informacinėmis sistemomis.
38. Valstybės informacinių išteklių konsolidavimo metu **nesuteikti monopolinės teisės į valstybinio sektoriaus aptarnavimą valstybės kontroliuojamiems subjektams**. Paslaugas, kurias gali suteikti rinkoje veikiantys ūkio subjektai, valstybės institucijos privalo pirkti konkurencingu, t. y. viešųjų pirkimų būdu.
39. Peržiūrėti *VĮ Registru centro* tvarkomų duomenų teikimo bei kitų paslaugų kainodarą, į kainodaros parengimo procesą įtraukti institucijas, galinčias užtikrinti sąžiningą konkurenciją, nepiktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi principų laikymąsi, informacinių paslaugų teikėjų konkurencines galimybes.
40. Atlikti auditą ir pertvarkyti valstybių institucijų tvarkas tokiu būdu, kad dėl jų nomenklatūrinio pobūdžio nebūtų stabdoma e-paslaugų plėtra ir naudojimas valstybinėse institucijose, ribojamas verklas. Pakeisti Asmens duomenų valdytojų valstybės registro nuostatus atsisakant biurokratinio ir su ES Direktyva prasilenkiančio pranešimų apie asmens duomenų tvarkymą nagrinėjimo iš esmės Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje.
41. Patvirtinti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos leidimo teikti asmens duomenis duomenų gavėjams trečiojoje valstybėje procedūrą arba pakeisti esamą administracinę praktiką taip, kad nagrinėjimo metu nebūtų tikrinami su duomenų perdavimo saugumo lygiu nesusiję aspektai taip nukrypstant nuo ES Direktyvos reikalavimų.
42. Peržiūrėti reikalavimus verslo ir sandorių formai naujųjų technologijų kontekste, siekiant sumažinti steigimosi ir veiklos sąnaudas, tuo pačiu ne tik skatint smulkų ir vidutinį verslą, tačiau ir didinant verslo skaidrumą.

43. **Peržiūrėti civilinio proceso reguliavimą naujų technologijų kontekste**, siekiant padidinti teisingumo prieinamumą, pagreitinti tipinių bylų sprendimo procesą, tuo pačiu mažinant ir teisėjų klaidų skaičių.
44. **Peržiūrėti asmens tapatybės nustatymo procedūras naujų technologijų (ir jų galimybių) kontekste**, siekiant sumažinti elektroninio verslo (ypatingai dalinimosi platformų) veiklos apribojimus, tuo pačiu ne tik didinant bendruomeniškumą, verslumą ir dalinimąsi, tačiau ir gerinant saugumo aspektus.
45. **Įteisinti elektroninį balsavimą valstybės institucijų ir pareigūnų rinkimuose.**

E-Valstybė

46. **Stiprinti institucines kompetencijas institucijos**, atsakingos už e-Valstybės ir e-rezidento vizijos įgyvendinimą, skaitmenizacijos politikos formavimą ir skaitmeninės rinkos plėtrą valstybėje. Tokiu būdu užtikrinant informacinių sistemų ir elektroninių paslaugų projektų koordinavimą, horizontalią integraciją ir efektyvų lėšų panaudojimą.
47. **Užtikrinti valstybės paslaugų ir procedūrų skaitmenizavimo plėtrą**, įtraukiant naujas viešojo administravimo ir privataus sektoriaus sritis: statinio informacinio modelio įteisinimas, atskirų statybos procedūrų skaitmenizavimas, valstybės viešojo mokslinio-reguliacinio patarimo funkcijų vykdymas, notarų paslaugų skaitmenizavimas, finansų sektoriaus inovatyvių paslaugų teikimo skatinimas ir kt.
48. **Didinti valstybės duomenų registrų duomenų prieinamumą verslui ir atvirų duomenų naudojimo skaidrumą**, įpareigojant registrų tvarkytojus viešinti informaciją apie atvirus registrų duomenis.

Pramonė 4.0

49. **Užtikrinti ir plėsti nacionalinės platformos „Pramonė 4.0“ veiklą.**
50. **Didinti valstybės institucijų ir organizacijų dalyvavimą nacionalinės platformos „Pramonė 4.0“ veikloje**, taip atliekant svarbų vaidmenį reikalingą kuriant naujos kokybės bendradarbiavimą pramonės konkurencingumo labui ir stiprinant pramonės ekosistemas.
51. **Didinti „Pramonė 4.0“ platformos, kaip ekspertinio „Think Tank“ potencialą**, tam pasitelkiant šalies mokslo bendruomenę ir parengiant ekonomikos transformacijos įžvalgas, rekomendacijas ir kelrodžius.
52. „Pramonė 4.0“ platforma turi prisidėti prie įmonių technologinės pažangos, siekiant **didinti įmonių skaitmeninę brandą ir dalintis geraisiais technologijų diegimo pavyzdžiais**, formuoti pramonės-skaitmenines ekosistemas, atverti įvairius finansavimo kanalus, užtikrinti išmanų duomenų perdavimo, saugojimo ir komercializavimo reguliavimą, kokybišką infrastruktūrą.
53. **Didinti „Pramonė 4.0“ platformos įtrauktį, formuoti modernią švietimo, mokymo, socialinės apsaugos politiką**, prisidėsiančią prie inovacijoms imlios visuomenės kūrimo bei socialiai paveikių visuomenės sluoksnių įgalinimo prisiderinti prie sparčiai vykstančių globalių technologinių pokyčių.
54. **Didinti „Pramonė 4.0“ platformos sąveiką** su valstybės žinių ir inovacijų bendruomenėmis, klasteriais, mokslinių tyrimų organizacijomis ir pramone, tam, kad per glaudų **bendradarbiavimą būtų diegiami** nauji ir greitesni **inovacijų konsultavimo, paramos bei technologijų demonstravimo** metodai ir kanalai, kaip pvz., skaitmeniniai inovacijų centrai.

55. Siekiant padėti Lietuvos pramonės įmonėms pasirengti Pramonė 4.0 iššūkiams, **stiprinti tiesiogines investicijas įmonių technologiniam pasirengimui**, tam naudojant Europos atsigavimo ir 2021-2027 m. ES investicijų fondų lėšas.
56. Parengti ir įveikinti „Pramonės transformacijos į žiedinės ekonomikos principus taikantį kelrodį iki 2030 metų“. Būtina numatyti politikos formavimo priemones, kurios padėtų padidinti išteklių panaudojimo našumą ir padėti pereiti prie žiedinės ekonomikos principų taikymo pramonėje.

Inovacijų ir technologijų plėtra

57. Sisteminių paskatų pagalba siekti **inovatyvių įmonių skaičių padidinti iki 53 proc. nuo visų veikiančių įmonių skaičiaus**. Analogišką tikslą Lietuvai išklė Europos Komisija (2019).
58. **Spręsti sisteminės inovacijų ekosistemos problemas**, ribojančias inovacijomis grįstos ekonomikos kūrimą ir visuomenės pažangą.
59. **Užtikrinti prieigą prie tarptautinių inovacijų rinkų per tikslines priemones**. Skatinti partnerystes bei įsitraukimą į regioninius ir pasaulinius tinklus bei jų iniciatyvas, pavyzdžiui, Baltijos jūros regiono klasterius, EIT žinių ir inovacijų bendruomenes, viešosios ir privačios partnerystės principu veikiančias bendruomenes, ES prioritetines vertės grandines ir Europos Komisijos tiesiogiai valdomas programas, ypač tose srityse, kurios siejamos su Lietuvos sumaniąja specializacija ir ateities konkurencingumu.
60. **Finansinių paskatų pagalba, įveikinti ir tarptautiniu mastu įtikrinti integruotuosius mokslo, studijų ir verslo slėnius**, skiriant jiems finansavimą proporcingai teikiamų užsakomųjų darbų ir tarptautinių projektų apimtims (verslas „atsineša“ lėšas slėniui).
61. **Sustiprinti horizontalaus inovatyvumo principo taikymą sprendimų priėmimo procese**. Įtvirtinti, kad kiekvienas Vyriausybei teikiamas teisės akto projektas turi būti įvertintas darnaus vystymosi, inovatyvumo ir lygių galimybių poveikio vertinimo aspektais, siekiant nustatyti jų galimą poveikį šių horizontaliųjų principų įgyvendinimui.
62. Siekiant **paskatinti elgsenos ir požiūrio pokyčius, susijusius su horizontaliųjų principų įgyvendinimu viešojo sektoriaus institucijose ir įstaigose** bei užtikrinti sėkmingą horizontaliųjų principų įgyvendinimą, ministerijose numatyti horizontaliųjų principų koordinatorius – už horizontaliųjų principų įgyvendinimą atsakingus asmenis.
63. Siekti geriau panaudoti viešojo sektoriaus potencialą inovacijoms šalyje skatinti. **Skatinti inovacijų paklausą, plėtojant žaliuosius, reikminius, ikiprekybinius ir inovatyvius pirkimus**. Tokių pirkimų apimtis nuosekliai didinti iki 2025 metais bus pasiekta 20 proc. imtis. Įgyvendinti priemones, skirtas konsultacijų ir teisinės pagalbos teikimui organizacijoms, kurios norėtų vykdyti tokius pirkimus.
64. **Skatinti aukštą augimo potencialą turinčias inovatyvias įmones** (startuolius, pumpurines/atžalines įmones, *Scale-up*).
65. **Kurti ir plėtoti technologinius centrus, kurie teiktų verslui eksperimentinės plėtros bei inovacijų kūrimo paslaugas**. Mokslininkų vykdomas eksperimentinės plėtros bei inovacijų veiklas pagal reikšmę prilyginti mokslinėms publikacijoms, vertinat mokslininkų pasiekimus.
66. **Sukurti paskatų sistemą**, motyvuojančią ūkio subjektus deklaruoti jų vykdomas investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą.
67. Pabaigti **kurti Inovacijų skatinimo fondą**. Verslo MT/EP/I investicijos dominuoja Sostinės regione (70 proc.), ir Sostinės regionas ženkliai viršija kitų regionų rezultatus pagal sukuriamą

vertę (BVP rodiklius). Tai rodo priežastinį ryšį. Todėl ūkio struktūrinei kaitai būtinas viešųjų finansų svertas.

68. **Plėsti inovacijų paramos ir konsultavimo įmonėms paslaugų apimtį**, apimant pradinį darbą su įmonėmis, jų idėjų fasilitavimu bei ilgalaikiu įmonių kaitos strateginiu planavimu. Lietuvoje trūksta strategija grįsto, sistemingo požiūrio į potencialių novatorių transformacijos skatinimą – ekosistemos fasilitavimo ir tarpusavio integravimo, inovacijų paramos ir konsultavimo paslaugų, technologinių ir inovacinių auditų, pagalbos idėjoms vystyti, brokerystės tarp verslo ir mokslo, inovacijų naudos vertinimo, idėjų perkėlimo į įmonių strategijas ir fasilitavimo, technologijų perdavimo ir tarpininkavimo paslaugų, lengvai naudojamų, paprastų priemonių.
69. Sukurti paskatų priemones Lietuvoje veikiantiems **investuotojams, siekiant pritraukti jų inovacines ir MTEP veiklas vykdančius ir aukštesnės pridėtinės vertės produktus kuriančius padalinius**. Plėtoti valstybės investuotojų priežiūros (angl. *aftercare*) paslaugas.
70. Pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas, plėtojant mokslo – technologijų ir verslo parkus, LEZ ir pramonės objektus, **sukurti paskatų sistemą, skatinančią investicijas, palankias pramonės simbiozei ir taikomojo pobūdžio MTEPI veikloms** vykti.
71. **Įgyvendinti sistemingą mokslo ir inovacijų viešojo valdymo sričių politiką įgyvendinančių struktūrų peržiūrą**, įtvirtinant atsakomybę už prioritetų įgyvendinimą, bendradarbiavimo kultūrą, skaidrų ir veiksmingą socialinių partnerių įtraukimą į mokslo ir inovacijų politikos procesus.
72. **Teikti paramą tyrimus vykdančioms įmonėms**, siekiančioms įsijungti į tarptautinius technologinius tinklus ir užmegzti ryšius su pirmaujančiais užsienio centrais bei įmonėmis.
73. Sukurti **veiksmingas, finansines paskatas institucijoms ir tyrėjams dirbti su verslu**, sudaryti patrauklesnes sąlygas tyrėjams teikti eksperimentinės plėtos ir verslo konsultavimo paslaugas, ypač jauniems tyrėjams. **Pakeisti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos bei inovacijų veiklos vertinimo ir finansavimo metodikas**, siekiant, kad mokslas dirbtų ne tik sau, bet ir ekonomikai.
74. Finansuoti valstybei prioritetinėse srityse veikiančius klasterius; **parengti kompleksiškesnę klasterių plėtos programą, skirtingo brandumo klasteriams**, finansuojant skirtingo pobūdžio veiklas bei jas susiejant su klasterių inkubavimo/paramos paslaugomis; finansavimas turėtų būti skiriamas kaip ilgalaikė subsidija, suteikiama bent 5 metams, jei klasteris demonstruoja gerus veiklos rezultatus. Tokiu būdu būtų sudaromos palankios sąlygos klasterio brandos padidinimui, tinklaveikai, paslaugų eksportui ir bendroms MTEPI veikloms;
75. **Plėtoti pramonės transformaciją regionuose** ir užtikrinti regionų konkurencingumo didinimą, skatinimui pasitelkiant skaitmeninių inovacijų centrų tinklą ir fasilituojant jų integravimą į Europos skaitmeninių inovacijų centrų tinklą.
76. **Plėsti šalies sumaniosios specializacijos aprėptį**. Sumaniosios specializacijos strategija turi būti taikoma ne tik Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų viešojo valdymo srityse, tačiau visose viešojo valdymo srityse.
77. **Įgyvendinti priemones, skirtas ankstyvosios stadijos startuoliams**, skatinti brandinimo, inkubavimo ir akceleravimo programas pramonės ir mokslų – technologijų parkuose.

Švietimas ir mokslas

78. Būtina priimti švietimo politikos programą, **koncentruojant dėmesį į švietimo įstaigų tinklo pertvarkymą, bei ugdymo turinio atnaujinimą**. Pradiniame programos įgyvendinimo etape

pagrindinį dėmesį skirti bendrojo ugdymo įstaigų reformai, ugdymo turiniui ir mokytojų rengimui, užtikrinti tikslingą ir skaidrų valstybės lėšų naudojimą.

79. Būtinai **sisteminai sprendimai stiprinantys mokytojo profesiją**: sutarimas dėl vieningo pedagogų rengimo modelio, nuolatinio kompetencijų tobulinimo užtikrinimas, mokyklų ir mokytojų veiklos išlaisvinimas nuo perdėto biurokratizmo. Jaunų mokytojų pritraukimui turi būti parengtas motyvacinis paketas, skatinant juos vykti dirbti į regiono mokyklas.
80. Švietimo **finansavimas turi skatinti švietime dirbančių motyvaciją** orientuotis į mokymo kokybę. Atkreipdami dėmesį į Valstybės Kontrolės rekomendacijas ir išvadas, siūlome:
  - a. keisti neracionalų bendrojo ugdymo finansavimo modelį (atsisakyti klasės krepšelio ir grįžti prie finansavimo principo „pinigai seka paskui mokinį“),
  - b. koreguoti mokytojų etatinio apmokėjimo modelį,
  - c. tiek miestuose, tiek kaime vaikams turi būti sudarytos vienodos sąlygos gauti kokybišką išsilavinimą, todėl be atidėliojimo reikalinga vykdyti mokyklų tinklo pertvarką, atsisakant jungtinių klasių, mažakomplekčių klasių finansavimo.
  - d. Išskirtinis dėmesys turi būti skiriamas ugdymo turiniui.
  - e. Atsilaisvinančias lėšas siūlome skirti mokytojų valandinių koeficientų didinimui.
81. **Nevalstybinis švietimas neturi būti diskriminuojamas**. Tėvai ir vaikai turi teisę rinktis jų poreikius atitinkančias švietimo paslaugas nuo darželio iki mokyklų, todėl turi būti suvienodintas valstybinių ir nevalstybinių švietimo įstaigų finansavimas. Paslaugų kokybę užtikrinti taikant tuos pačius reglamentavimo principus ir reikalavimus tos pačios formos švietimui (pvz., vaikų darželiai ir vaikų grupės priežiūra namuose). Skirstant valstybės ir struktūrinių fondų lėšas, nevalstybinės organizacijos turi teisę pretenduoti į paramą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir valstybinės įstaigos.
82. **Lyderystės mokyklose stiprinimas** sukuriant aiškias paskatų ir motyvacinę sistemą švietimo įstaigų vadovams, siekiant į mokyklas pritraukti gabius vadovus ir vadybininkus.
83. **Švietimo sistemos orientavimosi į vykstančius pokyčius pasaulyje stiprinimas, diegiant naujus mokymo ir technologijų demonstravimo metodus** sujungiančius akademinę / mokslinių tyrimų praktiką ir pramonės / darbo rinkos praktiką, tokius kaip „Mokomieji fabrikai (angl. *Teaching Factories*)“, „Hibridinės laboratorijos (angl. *Hybrid Lab*)“, skaitmeninius inovacijų centrus.
84. **Skatinti mokymo įstaigas vystyti nuolatinį ryšį su technologijų kūrėjais**, sukuriant abipusiai ekonomiškai naudingos veiklos modelį, taip siekiant kuo labiau padidinti mokymo programų, mokymo medžiagos ir lektorių žinių apyvartumą, pirminę mokymo turinio informaciją gaunant tiesiogiai iš technologijų kūrėjų
85. **Stiprinti STEM ir skaitmeninių įgūdžių** ugdymą visuose lygmenyse, nes iki 2025 metų 90 proc. visų profesijų reikalaus tam tikro lygmens skaitmeninių žinių.
86. **Stiprinti suvokimo apie „žaliąsias“ technologijas ir inovacijas** ugdymą – energijos vartojimo efektyvumą, aplinkosaugą, tvarų medžiagų naudojimą darbo vietose ir skaitmeninimą, siekiant sumažinti poveikį klimatui.
87. **Įsteigti Aukšto lygio švietimo platformą (Švietimo konkurencingumo komisiją)**, padedančią neatsilikti nuo pasaulinių švietimo tendencijų, bendram tikslui apjungiant valdžios institucijų, verslo, pramonės, profesinių sąjungų ir akademinės bendruomenės atstovus.
88. **Bendrasis ugdymas** turi padėti atrasti žmogaus prigimtinius talentus ir suprasti, kaip juos panaudoti visuomenėje. Tam turėtų būti pasitelktos šios **priemonės**:

89. **Stiprinti mokytojų skaitmenines kompetencijas** – įgalinant juos efektyviai organizuoti nuotolinį mokymą ir diegti inovacijas ugdymo procese
90. **Sukurti unifikuotas skaitmenines nuotolinio mokymo programas** mokymo/-si proceso organizavimui, padedančias efektyviau stebėti kiekvieno mokinio pasiekimus ir taip individualizuoti ugdymą.
91. **Užtikrinti efektyviai veikiančios profesinio orientavimo – karjeros planavimo sistemos – sukūrimą ir įtvirtinimą**, įtraukiant į šį procesą vaikus, tėvus ir verslo atstovus, skiriant dėmesį fizinių ir technologinių mokslų populiarinimui, nes darbo rinkai trūksta STEAM sričių specialistų, o moksleiviai dar mokykloje nesusidominami šių sričių studijomis ir karjera.
92. **Suburti STEAM mokytojus, mokyklų, savivaldybių, aukštųjų mokyklų bendruomenes bei verslo pasaulį į vieną bendrą STEAM platformą**, bei sukurti sąlygas ir svertą STEAM judėjimo plėtrai.
93. **Profesinis mokymas** turi padėti žmogui įgyti profesines, bendrąsias kompetencijas ir vertybes, paruošti dirbti ir gyventi sparčiai besikeičiančių technologijų aplinkoje. Tam turėtų būti pasitelktos šios **priemonės**:
- Efektyvus ir sistemiškas pameistrystės įgyvendinimas**, užtikrinant visiems dalyviams – mokiniams, mokykloms ir darbdaviams – palankias sąlygas.
  - Laipsniškas mokyklinės mokymo formos atsisakymas, pasiekiant tvaraus santykio tarp mokyklinės mokymo formos ir pameistrystės mokymo formos;**
  - Mokinių ugdymas turi būti vykdomas**, suteikiant darbui ir gyvenimui reikalingus įgūdžius, išmokant dirbti su skaitmeninėmis technologijomis ir taikant inovatyvius ir gamtą tausojančius veiklos principus.
  - Profesijos mokytojų ugdymas**, suteikiant darbui reikalingus įgūdžius, išmokant:
    - mokymo procese dirbti su verslo įmonėmis,
    - naudoti hibridinio mokymo metodus ir skaitmenines technologijas,
    - mokymo procesui adaptuoti inovatyvius procesų valdymo ir gamtą tausojančius veiklos principus.
94. **Profesijos mokytojų atestacijos nuostatų** (patvirtintų dar 1998 metais) **atnaujinimas**, įtraukiant į šį procesą darbdavių atstovus, taip užtikrinant atestacijos principų savalaikiškumą, aktualumą šiandieninei sparčiai švietimo ir darbo aplinkos kaitai.
95. **Efektyvus sektorinių praktinio mokymo centrų**, kaip viešosios infrastruktūros dalies, **įveiklinimas**, sukuriant finansines paskatas ir priemones juose mokytis tokių centrų neturinčių PMĮ mokiniams, atveriant juos bendrojo ugdymo mokyklų, kolegijų ir universitetų studentams, įmonių darbuotojams.
96. **Profesinių mokyklų tinklo pertvarkymas**, sutelkiant kompetencijas specializuotose sektoriniuose profesinių kompetencijų centruose, peržiūrint ūkio išlaidų skyrimo tvarką, atsisakant investicijų į mokyklas, kurių ateities perspektyvos neaiškios, kur plotas tenkantis vienam mokiniui yra nepagrįstai didelis.
97. **Aukštasis mokslas** turi suteikti žmogui gebėjimus, reikalingus sėkmingai karjerai tarnaujant visuomenės interesams ir gyvenimui sparčiai besikeičiančių technologijų aplinkoje. Tam turi būti pasitelkiamos šios **priemonės**:
98. **Pagerinti studijų programų darną su ekonomine aplinka**, užtikrinant, kad absolventai turėtų išsilavinimą ir įgūdžius, reikalingus sparčiai besikeičiančioje darbo rinkoje, ypač tuos, kurie reikalingi valstybės pramonei transformuojantis į aukštųjų ir vidutinių aukštųjų technologijų, globaliai konkurencingą, tvarią pramonę bei būtinus skaitmeninei ekonomikos transformacijai ir

įmonių bei viešojo sektoriaus skaitmenizacijai, aplinką tausojančių, tvarių verslo modelių taikymui visuose ekonomikos sektoriuose.

99. **Sukurti paskatų sistemą** aukštosioms mokykloms, centralizuotai, kartu su Lietuvos verslu dalyvauti Europos inovacijų ir mokslinių tyrimų erdvės organizacijose (pvz. Europos inovacijų ir technologijos institutas (EIT)), kad per dalyvavimą žinių ir inovacijų bendruomenėse, svarbiausios verslo, švietimo ir mokslinių tyrimų organizacijos būtų suburtos į tinklą, plėtojančią novatorišką mokymą ir mokymąsi.
100. **Sukurti paskatų sistemą stojantiesiems**, motyvuojant juos rinktis valstybei ir/ar verslui reikalingas specialybes, atsižvelgiant į regiono (miesto) ir (ar) veiklos sektoriaus specifiką.
  101. **Suaugusiųjų švietimas** turi padėti žmogui palaikyti ir vystyti profesines, bendrąsias kompetencijas ir vertybes, išmokti veikti ir gyventi sparčiai besikeičiančių technologijų aplinkoje. Tam turi būti pasitelkiamos šios **priemonės**:
    - a. **Sukurta Užimtumo tarnyba, profesinio mokymo įstaigas, aukštąsias mokyklas integruojanti mokymosi visą gyvenimą sistema, kokybiškai** tenkinanti darbingo amžiaus, dirbančių žmonių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikius, padedant jiems prisitaikyti prie greitai kintančių darbo sąlygų, o bedarbiams padedanti įgyti įgūdžių, reikalingų sugrįžti į darbo rinką.
    - b. **Skatinamas suaugusiųjų įsitraukimas į mokymąsi visą gyvenimą**, plėtojant profesinio informavimo, karjeros konsultavimo ir paramos bei technologijų demonstravimo metodus ir kanalus, kaip, pvz.: skaitmeniniai inovacijų centrai, mokomieji fabrikai ir kt. mokymosi visą gyvenimą veikla.
    - c. **Sukurta finansavimo priemonė** dirbantiems suaugusiems asmenims, savarankiškai kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti.
    - d. Sukurta lanksti, **savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo** ir įgūdžių demonstravimo sektoriniuose praktinio mokymo centruose paslauga.

Energetika ir klimato kaita

102. **Užtikrinti aktyvų privataus verslo investicijų įtraukimą į Lietuvos energetikos sektoriaus transformaciją**, maksimaliai skatinant konkurenciją ir visiškai atsisakant „paskirtųjų įgyvendintojų“ koncepcijos.
103. **Užtikrinti palankią reguliacinę aplinką pramonei**, kaip aktyviam energijos rinkos dalyviui, sukuriant palankias sąlygas paskirstytai energijos gamybai, sisteminių paslaugų teikimui, ilgalaikių tiesioginių sandorių su energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojais sudarymui.
104. **Sukurti geriausią aplinką verslo investicijoms į klimato kaitos mažinimą**, energijos efektyvumo didinimą, atsinaujinančių išteklių panaudojimą, aplinkai palankių technologijų dekarbonizacijos tikslais kūrimą (įskaitant tiek technologijas, susijusias su atsinaujinančiais energijos ištekliais, tiek su dekarbonizuojamais energijos ištekliais pereinamuoju laikotarpiu kūrimą, bei efektyvų jų panaudojimą.
105. **Sukurti skatinimo sistemą ir programas pramonės įmonėms, padedant įveikti pramonės transformacijos iššūkius, prisiderinant prie aplinkosauginių, energijos vartojimo mažinimo ir gamybos efektyvumo didinimo reikalavimų**, skatinant aplinkai palankių technologijų diegimą, ir padedančių įgyvendinti taršos mažinimo priemones.

106. Siekiant paskatinti vystyti atsinaujinančių energetikos išteklių vystymąsi, **mažinti institucinius perteklinius reikalavimus ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir sveikatai vertinimo procedūroms** ten, kur ši ūkinė veikla akivaizdžiai nekelia žymaus neigiamo poveikio aplinkai.
107. **Peržiūrėti infrastruktūros kaštų ir energetinių mokesčių paskirstymą tarp atskirų energijos vartotojų grupių**, užtikrinant, kad šis kaštų paskirstymas atitiktų ES šalių gerąją praktiką.
108. Užtikrinti energijos tiekimo patikimumą, bei energijos kainų augimo kompensacinius mechanizmus.
109. **Skatinti poveikio klimato kaitai mažinimą**, žaliųjų inovacijų taikymą, **vykdant žaliuosius pirkimus**.
110. Siekiant **paskatinti vystyti vandenilio technologijų plėtrą**, sukurti palankią skatinimo sistemą bendriems projektams su lyderiaujančių ES valstybių vandenilio technologijų kūrėjais ir vystytojais.
111. **Parengti ir vykdyti Nacionalinį elektros infrastruktūros atnaujinimo planą**, kuris atitiktų Nacionalinėje energetikos strategijoje keliamus tikslus.
112. Didinti mišku apaugusių plotų apimtis, įveisiant miškus, kaip atsaką į klimato kaitą, skatinant investicijas į žaliąją ekonomiką ir sprendžiant nedarbo klausimus regionuose.

Transportas, infrastruktūra ir logistika

113. Plėtoti mokslinius tyrimus, siekiant didinti Lietuvos logistikos, transporto ir infrastruktūros sektorių konkurencingumą ir inovacijų plėtrą.
114. **Atnaujinti Transporto ir tranzito komisijos veiklą.**

Kelių transporto sektoriaus konkurencingumo išsaugojimui:

115. Kelių transporto sektoriaus konkurencingumo išsaugojimui **diplomatiniemis ir teisinėmis priemonėmis ginti Lietuvos verslo interesus užsienyje, užtikrinant vienodas konkurencines sąlygas** Lietuvos ir kitų šalių transporto įmonėms. (Apie 80 proc. teisės aktų, turinčių įtaką Lietuvos verslui priima Europos Sąjungos institucijos, todėl būtina stiprinti ekonominės diplomatijos pajėgumus, koordinuoti viešo ir privataus sektoriaus galimybių panaudojimą šioje srityje).
116. Kadangi transporto sektorius yra vienas iš labiausiai nuo darbuotojų iš trečiųjų šalių pasiūlos priklausomų sektorių, **užtikrinti palankias imigracijos sąlygas**, taip pat veiksmingą trečiųjų šalių darbuotojų įdarbinimo tvarką (kvotos) ir konsulinių skyrių trečiojoje šalyse veiklą.
117. Būtina kelių transporto srities teisės aktų (Kelių transporto kodekso ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų) kompleksinė peržiūra siekiant subalansuotos (tvarios, šiuolaikiškos, atitinkančios pastarųjų dienų tarptautinius ir vidaus poreikius užtikrinančias lygiavertes konkurencines sąlygas Lietuvos ir užsienio vežėjams) ir konkurencingos Lietuvos kelių transporto rinkos.
118. **Tobulinti materialinę kelių transporto verslą kontroliuojančių institucijų bazę ir tarpinstitucinę sąveiką**, siekiant užtikrinti adekvatų rinkos reguliavimą ir sąlygų sąžiningai konkurencijai sudarymą.
119. Ekonominės diplomatijos priemonėmis užtikrinti lygiavertes verslo sąlygas Lietuvos vežėjams užsienio valstybėse. Pasiiekti transporto operacijų paritetą tarp Lietuvos ir trečiųjų šalių transporto operatorių.
120. **Didinti Lietuvos-Baltarusijos pasienio punktų pralaidumą**. Lietuvos ir Europos Sąjungos vežėjams prastovos eilėse yra nuostolingesnės nei trečiųjų šalių vežėjams, dėl brangesnių darbo

sąnaudų, griežtesnio verslo reglamentavimo ir ekologinių reikalavimų. Tai iškreipia konkurencijos sąlygas.

121. Vieno iš esminių strateginių transporto ir visos ES politikos prioritetų – Europos žaliojo kurso – įgyvendinimas priklausys nuo glaudaus verslo ir valstybės bendradarbiavimo, todėl būtina užtikrinti, kad Lietuvos transporto sektorius pasiektų keliamus aplinkosauginius tikslus neprarasdamas konkurencingumo.
122. Remti socialinį dialogą, pagrįstą pagarba, pasitikėjimu ir objektyviais kriterijais grįstu situacijos vertinimu.

Technologijų ir paklausos pokyčių išnaudojimas sektorių augimui ir kokybinei transformacijai:

123. Diegti visų rūšių transporto infrastruktūrinės skaitmenizavimo ir kitas priemones, skirtas pralaidumo didinimui ir transporto rūšių ir paslaugų sąveikos gerinimui.
124. Teikti paramą prisitaikymui prie geografinių ir struktūrinių logistikos pasikeitimų (tikėtina, kad dėl COVID-19 poveikio ir deglobalizacijos procesų trumpės logistikos grandinės, bus kaupiama daugiau atsargų, gamyba kelsis arčiau vartojimo).
125. **Skaitmenizuoti transporto paslaugų, logistikos ir kelionės dokumentus**, sukuriant mechanizmus, palaikančius viešo ir privataus sektoriaus sąveiką, tame tarpe: įgyvendinant ES Elektroninės informacijos apie krovinių vežimą (eFTI) reglamentą, įsitraukiant į Europos skaitmeninį transporto ir logistikos forumo veiklą (DTLF); diegiant 5G ryšio infrastruktūrą šalia svarbiausių geležinkelio transporto koridorių.
126. **Įvertinus tarptautines tendencijas dekarbonizuojant transporto sektorių**, užtikrinti institucinę paramą perspektyviems technologiniams sprendiniams, numatyti realią paramą inovacijoms, investicijoms ir infrastruktūros plėtrai šioje srityje, numatyti kitas alternatyvias priemones, kurios prisidėtų prie dekarbonizacijos, skatinant bei plėtojant mažiau taršų transportą.
127. Didinti ne tik mažų ir vidutinių, bet ir didelių įmonių konkurencingumą, efektyvumą bei inovatyvumą, skatinti jų transformacijas technologijų automatizavimo bei skaitmenizavimo link, skatinti diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones, susijusias su naujausiomis bei aplinkai palankiomis technologijomis.
128. Transporto investicijų programas finansuoti panaudojant visas Europos Sąjungos teikiamas finansavimo galimybes, įskaitant Europos infrastruktūros tinklų priemonę (CEF-T), Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (RRF), Horizonto 2020 Žaliųjų oro uostų ir jūrų uostų kaip multimodaliųjų centrų, pritaikytų tvariam ir išmaniam judumui, priemonę.
129. Efektyviai **panaudoti valstybinės infrastruktūros valdytojų lėšas infrastruktūros eksploatavimui, tobulinimui ir plėtrai**, užtikrinant ekonominio skatinimo efektą (valstybės investicijos į infrastruktūrą skatina privačias investicijas).
130. **Kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti skirti 80 proc. akcizo pajamų**, gautų už realizuotus degalus, vietoj šiuo metu numatytų 51 proc. Ženkliai sumažėjęs tiek biudžetinis, tiek ES fondų lėšų finansavimas daro žalą Lietuvos kelių tinklui ir visos šalies ekonomikai dėl mažesnio įmonių konkurencingumo logistikos srityje.
131. 100 proc. investicijų į šalies susisiekimo infrastruktūrą skirti tik tokiu atveju, jei profesionaliai atliktos kaštų ir naudos analizės rezultatai tai patvirtina (pvz., Vidinė Gražos Norma > 3 proc.).
132. **Įtvirtinti, kad investicijos į susisiekimo infrastruktūrą – valstybinius kelius, geležinkelius, uostus, oro uostus – ar ir kitą strateginę (energetinę, krašto apsaugos) infrastruktūrą būtų planuojamos 3 ar 5 metų laikotarpiui į priekį** (pvz., pasirašant Nacionalinį susitarimą). Tam, kad būtų pakankamai laiko projektų parengimui ir įgyvendinimui, kad vyriausybių kaita netrikdytų didelių tęstinių darbų parengimo ir vykdymo, o valstybė ir verslas galėtų optimaliai planuoti veiklą.

133. Tobulinant viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą, VĮ LAKD rengiamuose viešuosiuose pirkimuose kelių ir tiltų statybai, remontui ar rekonstrukcijai įtraukti reikalavimus dėl objekte numatomų naudoti medžiagų ir įrangos Produkto Poveikio Aplinkai Deklaracijos (EPD – *Environmental Product Declaration*). Tokių deklaracijų reitingavimas skatintų šiltnamio efekta sukeliančių dujų, kenksmingų emisijų mažinimą. Skatinant perėjimą prie žiedinės ekonomikos, numatyti metines užduotis statyti „tyliusius“ kelius (gyvenvietėse), taikant prievolę naudoti gumos perdirbimo ir kitus antrinius produktus tokių kelių bei dviračių takų statyboje.
134. **Iki 2025 m. baigti tiesti 4 juostų „Via Baltica“ automagistralę iki Lenkijos Respublikos sienos.**
135. Pritaikyti kelius ir, kur reikia, jų dangų konstrukcijas, tiltus, viadukus, sankryžas, kad jais sparčiau galėtų judėti šalies ir NATO gynybos pajėgų priemonės. Ypač ties naudojamais ir plėtojama poligonais, Suvalkų koridoriumi, išorinėmis ES sienomis, planuojama aplinkkeliais. Siekiant taupyti kelių finansavimo sąskaita, pagal naudojimo poreikį vertinti galimybę krašto apsaugai naudojamą infrastruktūrą stiprinti ir gynybai numatomomis lėšomis.
136. **Liberalizuoti valstybinės reikšmės kelių priežiūros verslą.** Kelių priežiūros darbams skelbti viešuosius pirkimus;
137. **Laikytis nuoseklios Lietuvos pozicijos ES, užtikrinant tinkamą finansavimą „Rail Baltica“ projektui** bei išlaikyti „Rail Baltica“ infrastruktūros nuosavybę ir jos valdymą Lietuvos valstybei. Remti ir skatinti Lietuvos, kaip aktyvios „Rail Baltica“ dalyvės, vaidmenį užtikrinant keleivių ir krovinių pervežimą „Rail Baltica“ tinkle.
138. Didinti geležinkelių infrastruktūros konkurencingumą, užtikrinant kokybės parametrus ir tvarią jos plėtrą bei ilgalaikį finansavimą.
139. **Lanksčiau taikyti Valstybės Pagalbos schemą Lietuvos pasiekiamumui reguliariu keleiviniu oro transportu** su svarbiausiais Europos verslo ir finansiniais centrais užtikrinti.
140. Suformuoti valstybės politikos gaires tolimojo (tarpmiestinio) susisiekimo srityje ir įtvirtinti jas Kelių transporto kodekse. Valstybės politika šioje srityje turėtų būti grindžiama ilgalaikiais vartotojų (keleivių) poreikiais ir investuotojų interesais.
141. Remti ir skatinti keleivinio viešojo transporto (įskaitant keleivinius traukinius) parko atnaujinimą, kuris leistų užtikrinti ES teisės aktuose nustatytų keleivių teisių ir pareigų įgyvendinimą.
- 142. Laikantis aplinką tausojančios politikos principų ES Žaliojo kurso:**
- a. skatinti susisiekimą visomis keleivinio transporto rūšimis, ugdyti moksleivių ir kitų gyventojų grupių keliavimo viešuoju transportu įpročius, nuosekliai įgyvendinti priemones, didinančias keleivių pervežimą viešuoju transportu vietiniame, tolimajame ir tarptautiniame susisiekime ir keleivių vežimo viešųjų paslaugų pritaikymą riboto judumo asmenims. Plėtoti naujus maršrutus, sukurti geležinkelių jungtis su Varšuva, Ryga ir Gardinu, bei vidines geležinkelio jungtis į Palangą ir Druskininkus.
- b. Skatinti intermodalinį krovinių vežimą išnaudojant visų transporto modų (geležinkelio, kelių, jūros) stipriausias puses ir optimalų jų panaudojimą;
- c. Panaudoti ES finansavimą intermodalinių terminalų įrangos ir infrastruktūros plėtrai, intermodaliniams vežimams reikalingų specialiųjų geležinkelio riedmenų ir kitos būtinos įrangos įsigijimui.
143. Mažinti mokesčius leidimams, skirtiems naudotis valstybiniais keliais važiuojant didžiagabaritėmis ir sunkiasvorėmis transporto priemonėmis.

Aplinkosauga ir žiedinė ekonomika

144. Rengiant valstybės aplinkosaugos politikos gaires ir teisės aktus, **siekti subalansuoto aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo** nepriešinant, tačiau derinant visuomenės, pramonės ir kitų interesų grupių interesus. Stiprinti teisinio reguliavimo poveikio verslo sąlygoms ir administracinei naštai vertinimą, siekti aplinkosauginio reguliavimo supaprastinimo, nuoseklumo ir aiškumo, ūkio subjektams taikomų aplinkosauginių ribojimų proporcingumo siekiamiems tikslams, numatyti protingus pereinamuosius laikotarpius, užtikrinančius pramonės įmonių tinkamą pasirengimą prisitaikymui prie naujų reikalavimų.
145. **Užtikrinant klimato kaitos politikos srities tikslų vykdymą**, keliamus uždavinius formuoti atsižvelgiant į Lietuvos pramonės įtaką pasauliniam klimato kaitos procesui, įvertinant Lietuvos pramonės įmonių pasirengimą prisitaikyti prie naujų iššūkių ir siūlomo teisinio reguliavimo bei užtikrinant pramonės įmonių konkurencingumą vieningoje ES rinkoje bei pasauliniu mastu.
146. **Stiprinti Lietuvos įmonių interesų atstovavimą ES institucijose**, formuojant ES aplinkosaugos politikos gaires, sprendžiant perspektyvinius ir strateginius aplinkosaugos, klimato kaitos ir kitus klausimus, atsižvelgiant į esamas verslo sąlygas Lietuvoje ir vertinant pramonės įmonių konkurencingumą.
147. **Stiprinti valstybinių aplinkos apsaugos informacinių sistemų tarpusavio sąveiką ir integraciją, užtikrinti centralizuotą ūkio subjektų teikiamų duomenų perdavimą ir viešinimą**, užtikrinant vieno langelio principo įgyvendinimo ir administracinės naštos mažinimo tikslą teikiant viešąsias paslaugas aplinkos apsaugos srityje, vykdamas ūkio subjektų monitoringą, su aplinkos apsauga susijusių objektų apskaitą ir duomenų teikimą.
148. Užtikrinti būtinas kompetencijas valstybinėje aplinkos apsaugos kontrolėje, gerinti įmonių konsultavimą ir bendradarbiavimą, siekiant užsibrėžtų tikslų aplinkosaugos srityje.
149. Reformuoti pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemą, peržiūrėti sistemoje dalyvaujančių subjektų teises, pareigas ir atsakomybių ribas ir užtikrinti efektyvią sistemos kontrolę.
150. **Parengti „Žiedinės ekonomikos kelrodį Lietuvos pramonės simbiozei“**, užtikrinant efektyvias finansines ir ekonomines paskatas spartesniam žiedinės ekonomikos principų diegimui pramonėje. Skatinti pramonę pereiti prie žiedinės ekonomikos principus atitinkančio projektavimo ir gamybos, kuo daugiau naudoti žaliavas iš antrinės rinkos, intensyviau taikyti ekologines inovacijas bei mažinti vykdomos veiklos poveikį aplinkai.
151. Užtikrinti tinkamą Vieningos gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinės sistemos (GPAIS) veikimą bei integralumo galimybes į kitas verslo valdymo sistemas. Sukurti I.VAZ bei GPAIS duomenų integraciją, naikinant analogiškos informacijos teikimo valstybinėms institucijoms dubliavimą. Šiomet tarptautinio „Biurokratijos indeksas 2020“ tyrimo rezultatai parodė, kad įmonėms Lietuvoje didžiausią administracinę naštą sukelia būtent GPAIS. Su šia sistema susijusioms prievolėms verslas sugaišta vidutiniškai 82 valandas per metus.
152. **Tinkamai perkelti 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/904** dėl tam tikrų plastikinių gaminių poveikio aplinkai mažinimo („vienkartinių plastiko gaminių direktyva“) Lietuvoje, užtikrinant, kad kuriamos Išplėstinės gamintojo atsakomybės („EPR“) schemos būtų skaidrios ir ekonomiškai pagrįstos, o direktyvai įgyvendinti reikalingos prielaidos būtų grįstos tyrimais ir kiekvieno produkto taršos rodiklių detalioje analize.

Regionų politika

---

153. Nacionalinių bei užsienio **investicijų pritraukimas į regionus turi tapti vienu svarbiausių Vyriausybės prioritetų**. Skatinti regioninių pramonės centrų augimą, su valstybės pagalba pritraukiant investicijas į šiuos centrus.
154. **Regionų finansavimą glaudžiai susieti su regioninės politikos formavimu ir jos įgyvendinimu**, perduodant savivaldybių atsakomybei dalies biudžetinių lėšų valdymą.
155. **Stiprinti savivaldybių ir Regioninių plėtros tarybų administracinius gebėjimus**. Užtikrinti verslo atstovavimą regioninės plėtros tarybose.
156. **Skatinti viešojo valdymo institucijas įtraukti** socialinius ekonominius partnerius į regionų politikos formavimą.
157. Svarstyti regioninės politikos formavimo atsakomybės sritį iš Vidaus reikalų ministerijos perduoti Ekonomikos ir inovacijų ministerijai.
158. Skatinti **regionuose steigti nuolat veikiančius kompetencijų centrus**, kurie būtų įrankiu užtikrinant tvarią regioninę plėtrą.
159. Didinti savivaldybėms, aktyviau plėtojančioms ekonominę veiklą, skiriamą skatinančią GPM dalį.

Eksporto ir investicijų skatinimas

---

160. **Sukurti aiškiai apibrėžtus prioritetus turinčią ekonominės diplomatijos strategiją**, skirtą skatinti Lietuvos eksportą ir atvykstatamąjį turizmą bei pritraukti užsienio investicijas. **Sukurti ir įgyvendinti aiškius prioritetus numatančią Eksporto strategiją 2021-2025 metų laikotarpiui, skirti tikslinį finansavimą šios strategijos įgyvendinimui**
161. **Plėsti ir stiprinti ekonominių interesų atstovavimą užsienyje**, ypač trečiosiose šalyse, atsižvelgiant į eksporto plėtros bei investicijų pritraukimo tendencijas bei potencialą.
162. **Skatinti ir remti ne tik SVV, bet ir didelių įmonių eksporto plėtrą**, gerinant jų matomumą užsienio rinkose ir stiprinant šalies gamybinio bei paslaugų potencialo įvaizdį tarptautiniu mastu. Didinti tiesioginę paramą eksportui, efektyviai panaudojant Ateities ekonomikos DNR plano priemonės „Eksporto konkurencingumo ir pridėtinės vertės didinimas“ bei ES fondų lėšas, užtikrinant eksporto tempų augimą, tuo pačiu sprendžiant ne tik trumpalaikio, bet ir ilgalaikio laikotarpio ekonominius iššūkius.
163. **Siekiant plėsti eksportą ir stiprinti šalies įmonių konkurencingumą užsienio rinkose, didinti eksporto kredito garantijų išmokoms padengti skiriamas sumas**, kad jos atitiktų realų įmonių, eksportuojančių į rizikos rinkas, poreikį. Užtikrinti, kad tiek SVV, tiek ir didelės įmonės turėtų vienodas galimybes naudotis UAB „INVEGA“ teikiamomis eksporto kredito garantijomis.
164. **Eksporto skatinimo priemonėse sukurti paskatas verslo projektams, generuojantiems aukštos pridėtinės vertės prekių ir paslaugų eksporto srautus.**
165. **Skatinti nacionalines e-komercijos iniciatyvas**, atveriant eksporto kanalus užsienio e-komercijos rinkose.
166. **Eksporto įstatymu įteisinti Lietuvos atvykstatamąjį turizmą**, kaip generuojantį aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto srautus bei numatyti šiam sektoriui atitinkamas eksporto

paskatas. LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje turizmo sektoriaus kuravimui turi būti skiriamas atskiras viceministras ir įsteigtas turizmo politikos departamentas.

167. **Išlaikyti stabilią ir konkurencingą** apgyvendinimo sektoriaus kaip kuriančio eksporto paslaugas, **mokesčių sistemą**.

Žemės ūkio ir pieno sektoriaus politika

---

168. **Įtvirtinti maisto pramonės, kaip valstybei strategiškai svarbios pramonės šakos**, kurios veiklos užtikrinimo tęstinumui, šalyje paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, būtų skiriamas prioritetas dėmesys, **statusą**.
169. Užtikrinti sąžiningos praktikos versle principų plėtrą ir peržiūrėti esamą nesąžiningos prekybos praktikos reguliavimą. Į nacionalinę teisę perkelti ES nesąžiningos prekybos praktikos reguliavimą (Direktyva 2019/633/ES), užtikrinti reguliavimo nuoseklumą, visų tiekimo grandinės dalyvių – ūkininkų, gamintojų, supirkėjų ir prekybininkų įtraukimą.
170. **Atsisakyti perteklinio ir konkurencijos sąlygas iškreipiančio nesąžiningos prekybos praktikos reguliavimo**, panaikinti Ūkio subjektų, perkančių-parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiams, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą.
171. **Parengti ir patvirtinti ilgalaikę Pieno sektoriaus strategiją**. Įgyvendinant strategiją, siekti pieno sektoriaus plėtros ir konkurencingumo didinimo, peržiūrėti ir naikinti biurokratinius barjerus (pvz., peržiūrėti ir pakoreguoti bazinius pieno rodiklius, peržiūrėti žalio pieno tyrimų reguliavimą, panaikinti tyrimų monopoliją ir užtikrinti konkurenciją).
172. **Skatinti ūkininkų kooperacijos plėtrą**, peržiūrėti esamą reguliavimą ir užtikrinti sąžiningą ir nesuvaržytą konkurenciją.
173. **Didinti ūkių įsitraukimą į finansines ir draudimo sistemas**, taikyti naujus rizikos valdymo instrumentus, kurie užtikrintų žemės ūkio stabilumą ir ūkių pajamų praradimo kompensavimą.
174. Siekti pilna apimtimi įgyvendinti Europos Komisijos dėl bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) po 2020 m. kompleksinį tikslą – **modernizuoti žemės ūkio sektorių, kaupiant žinias ir jomis dalijantis, diegiant inovacijas, gerinant skaitmeninimą žemės ūkyje bei kaimo vietovėse ir skatinant praktinį jų taikymą**.